

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

МАСЛОВА СВІТЛАНА ЯКІВНА

УДК 881.111:378.147.0913

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО
ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ВИНОРОбІВ НА
ЗАСАДАХ КОНТЕКСТНО-ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ**

Спеціальність 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі англійської філології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
МОРСЬКА Лілія Іванівна,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, завідувач кафедри англійської
філології.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЧЕРНИШ Валентина Василівна,
Київський національний лінгвістичний університет,
професор кафедри викладання іноземних мов й
інформаційно-комунікаційних технологій;

кандидат педагогічних наук
МИТНИК Марія Миколаївна,
Міжнародний гуманітарний університет,
доцент кафедри перекладу та мовознавства.

Захист відбудеться 29 червня 2016 року об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.001.49 в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01033, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14, ауд. 134.

Із дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка (01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, кімн.12).

Автореферат розіслано 26 травня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. В. Лазер-Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Кардинальні зміни в житті нашого суспільства, викликані залученням України до процесів світової глобалізації, розширенням мобільності в економічній та науковій сферах сприяли становленню в лінгводидактиці нових підходів до професійно орієнтованого навчання іноземних мов.

Сфера виноградарства та виготовлення найкращих сортів вина є гордістю України. Однак, попри давні традиції, вона досі має нереалізований потенціал. В Україні виноробні культури займають 120000 гектарів, а щорічна продукція становить близько 1,2 гектолітрів вина. Останнім часом в державі підвищується попит на неї, ринок вина стає дедалі насиченішим, зростає потреба в його експорті, збільшується потреба у фахівцях виноградно-виноробних спеціальностей. Як наголошують експерти, перспективи в українського вина є, оскільки країна має географічну зону, сприятливу для розвитку виноробства і вирощування як європейських, так і автохтонних унікальних сортів винограду. Тому проблема іншомовної професійної підготовки майбутніх виноробів набуває важливого значення.

Вивчення професійних вимог до іншомовної підготовки виноробів, бесіди з фахівцями сфери виноградарства свідчать, що одним з важливих умінь професійної діяльності виноробів є ділове письмове листування з фахівцями-партнерами, представниками закордонних компаній під час спільної підготовки різноманітних виставок чи обміну продукцією. Іншим важливим аспектом професійної діяльності виноробів є презентування продукції компанії у монологічному виступі.

Варто зазначити, що проблема формування вмінь професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх виноробів розглядається у контексті проблеми навчання іноземних мов студентів немовних спеціальностей, яка за останні два десятиліття все більше привертає увагу дослідників та отримала глибоке теоретичне трактування у працях О. П. Биконі, Т. П. Голуб, Т. І. Горпініч, Н. Л. Драб, С. В. Козак, І. Ю. Левчик, Р. Ю. Мартинової, Н. О. Микитенко, М. М. Митник, Е. В. Мірошніченко, Л. І. Морської, О. П. Петрашук, Г. К. Скуратівської, О. Б. Тарнопольського, О. М. Метьолкіної та ін. Однак жодна зі згаданих та інших наукових розвідок не вирішує проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців виноробної галузі з інтеграцією в майбутню професійну діяльність.

Таким чином, сучасна система іншомовної підготовки виноробів вимагає дослідження проблеми її об'єктивізації, пропорційності, а також розробки теоретичних основ і технології процесу навчання відповідно до реальних умов професійної іншомовної діяльності, зокрема, методики навчання майбутніх виноробів ділового письмового листування та монологічного презентування під час співпраці з іноземними партнерами.

Отже, **актуальність** даного дослідження визначається, з одного боку, зміненними вимогами до мовної підготовки майбутніх виноробів і розширенням сфери їх професійного спілкування; з іншого боку – недостатньою теоретичною розробкою питань формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності студентів – майбутніх виноробів – з урахуванням вимог сучасної методичної науки.

Відповідно, необхідність вирішення важливої методичної проблеми і відсутність ефективних розробок в методичній теорії і практиці зумовили вибір теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Вибір напряму дослідження безпосередньо пов'язаний з науково-дослідною темою «Теоретичні та методичні засади розробки навчально-методичного забезпечення іншомовної освіти фахівців» (реєстраційний номер 0115U000190), котра виконується відповідно до плану наукової роботи кафедри англійської філології Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Тему дисертації затверджено Вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка (протокол № 4 від 24 листопада 2015 року) та узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології АПН України (протокол № 8 від 15 грудня 2015 року).

Мета роботи полягає в розробленні, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці методики навчання англійськомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх винаробів на засадах контекстно-інтегрованого підходу.

Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**:

1. На основі аналізу сучасного стану іншомовної підготовки майбутніх винаробів охарактеризувати особливості їх професійного іншомовного спілкування.
2. Визначити методологічні засади побудови методики формування вмінь англійськомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх винаробів.
3. Розкрити зміст і структуру вмінь англійськомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх винаробів і визначити критерії і показники оцінювання рівнів їх сформованості.
4. Змодельовати процес навчання англійськомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх винаробів і розробити систему вправ для реалізації запропонованої моделі.
5. Експериментально перевірити ефективність розробленої методики і підготувати відповідні методичні рекомендації.

Об'єкт дослідження – процес професійно орієнтованого навчання англійської мови майбутніх винаробів.

Предмет дослідження – методика навчання англійськомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх винаробів.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що високого рівня сформованості умінь англійськомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх винаробів можна досягти за умови впровадження розробленої методики навчання такого спілкування, яка побудована на основі контекстно-інтегрованого підходу і передбачає виконання студентами створеної системи вправ у три етапи: орієнтаційно-підготовчому, стереотипізованому-ситуаційному та варіативно-ситуаційному.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі **методи**: 1) *теоретичні*: критичний аналіз наукової літератури в галузі лінгвістики, психолінгвістики, психології, педагогіки та методики навчання іноземних мов; аналіз навчальних посібників і програм з англійської мови для винаробів; вивчення

та узагальнення досвіду роботи викладачів іноземної мови вищих навчальних закладів харчової промисловості; моделювання навчального процесу; 2) *емпіричні*: наукове спостереження за навчальним процесом, опитування викладачів, студентів з метою вивчення їх думки про сформованість умінь іншомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів, тестування з метою визначення сформованості зазначених вище вмінь, спостереження за навчальною діяльністю студентів під час експериментального навчання, експериментальне навчання, методи математичної статистики.

Наукові положення, що виносяться на захист:

1. Англomовна професійно орієнтована комунікативна компетентність майбутніх виноробів та специфіка їхньої професійної діяльності передбачає активне володіння усним та писемним мовленням, яке має інституціональний характер і проявляється насамперед в уміннях ведення ділового листування та складання монологу-презентації англійською мовою.

2. Контекстно-інтегрований підхід як методологічна основа дослідження передбачає контекстне засвоєння знань та формування ділових і моральних якостей особистості майбутнього винороба завдяки розв'язанню проблемних завдань у типових професійних ситуаціях з використанням англійської мови, моделюванню предметного і соціокультурного змісту майбутньої професійної діяльності, відтворенню їхнього просторово-часового і змістовного контекстів.

3. Одиницею навчання є типова комунікативна ситуація, а не певний блок (компонент навчального змісту) інформації. За умов контекстного (ситуаційного) навчання відбувається інтеграція стильових і функціональних особливостей ділової письмової комунікації та монологу-презентації, професійних якостей і виробничих функцій винороба, трирівневої (макро-, мезо- і мікрорівні) і трьохкомпонентної (комунікативний, інтерактивний і перцептивний компоненти) структури сформованості умінь в англomовному мовленні майбутніх виноробів, а також міжнародних стандартів і вимог до рівня володіння виноробами іноземною мовою для здійснення ефективної іншомовної професійної діяльності.

4. Навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх виноробів відбувається відповідно до науково-обґрунтованої моделі, реалізація якої передбачає виконання студентами організованої у три етапи системи вправ: орієнтаційно-підготовчий етап забезпечує презентацію нового мовного матеріалу, його активізацію і виконання некомунікативних вправ закритого типу; стереотипізовано-ситуаційний етап (репродуктивний) готує студентів до участі у безпосередньому мовленні (діловому писемному чи усному монологічно-презентаційному), до вирішення професійно орієнтованих комунікативних завдань, і передбачає виконання умовно-комунікативних завдань закритого і відкритого типу для реалізації прийомів стимулювання мовленнєво-мисленнєвої діяльності; варіативно-ситуаційний (продуктивний) етап передбачає виконання студентами двох підгруп природно-комунікативних вправ, які реалізують прийоми навчання ігрового моделювання та інформаційного дисбалансу.

5. Критеріями оцінювання рівнів сформованості умінь ведення ділового листування майбутніх виноробів англійською мовою є: 1) змістовність та смислова цілісність; 2) структурна цілісність; 3) мовностильова коректність; 4) позамова

стандартизованість. Критеріями оцінювання рівнів сформованості умінь ведення монологу-презентації фахівців виноробної сфери є: 1) лексико-синтаксична насиченість та адекватність; 2) функціональна адекватність мовних, мовленнєвих і позамовних засобів; 3) логіко-інформаційна зв'язність; 4) мовна коректність; 5) ступінь переконання і зацікавленості слухачів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* досліджено, теоретично обґрунтовано та розроблено методикау навчання англomовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів на засадах контекстно-інтегрованого підходу, обґрунтовано модель процесу навчання, спрямованого на реалізацію запропонованої методики;

- *конкретизовано* критерії та показники сформованості вмінь англomовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів;

- *отримало подальший розвиток* вирішення проблеми визначення змісту і структури професійно орієнтованої іншомовної компетентності в писемному мовленні та веденні монологу-презентації англійською мовою майбутніми виноробами.

Практична значущість дослідження полягає у створенні й експериментальній апробації моделі та системи вправ для формування вмінь англomовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів, у розробці методичних рекомендацій щодо реалізації запропонованої системи вправ, а також створенні навчально-методичного посібника «Англійська мова для виноробів». Результати дослідження можуть бути використані під час укладання підручників та навчальних посібників з англійської мови для студентів – майбутніх фахівців з харчових технологій.

Запропоновану методикау **впроваджено** в навчальний процес Одеської національної академії харчових технологій (протокол № 5 від 22.12.2015 року), Механіко-технологічного технікуму Одеської національної академії харчових технологій (протокол № 5 від 23.12.2015 року), Херсонського державного університету (протокол № 5 від 23.12.2015 року), Національного університету харчових технологій (протокол № 5 від 24.12.2015 року).

Апробація. Матеріали та результати дисертаційної роботи оприлюднено на чотирьох науково-практичних і теоретичних конференціях: Międzynarodowy seminarium naukowy «Polska – Ukraina. Edukacja wobec wyzwań teraźniejszości» (м. Тернопіль, 24.02.2015 р.), III Міжнародна конференція «Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ» (м. Харків, 10.06.2015 р.); III Międzynarodkowa konferencja naukowa z cyklu Nauczyciel i uczeń w teorii i praktyce pedagogicznej – konteksty zmian. Kreatywny nauczyciel we współczesnej przestrzeni edukacyjnej (м. Бельсько-Бяла, Республіка Польща, 4-5.05.2015 р.); X Міжнародна науково-практична конференція «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (м. Київ, 19-21.11.2015 р.); науково-методичних семінарах кафедри англійської філології, а також звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка у період з 2012 по 2016 роки.

Публікації. Результати дисертації відображені в 14 публікаціях, з них 6 наукових статей, з яких 4 опубліковані в наукових фахових виданнях, затверджених

МОН України, 2 статті у закордонних фахових виданнях (Російська Федерація, Республіка Польща), 2 – у збірниках тез доповідей на наукових конференціях та 6 – навчально-методичних посібників (у співавторстві).

Особистий внесок здобувача. У публікаціях 9-13 автору належить змістове наповнення вправ перших трьох розділів (у кожній публікації). У публікації 14 автору належить змістове наповнення вправ усіх розділів.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації – 224 сторінки. Робота включає 8 таблиць і 13 рисунків, 3 додатки займають 11 сторінок. Список використаних джерел налічує 196 одиниць, з яких 31 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми, вказано мету і завдання роботи; сформульовано гіпотезу дослідження; розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів дослідження; описано шляхи їх апробації.

У першому розділі «**Теоретичні основи формування вмінь професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх виноробів**» здійснено аналіз методів формування вмінь професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх виноробів у педагогічній теорії і практиці, досліджено та охарактеризовано сутність контекстно-інтегрованого підходу до формування вмінь професійно орієнтованого англійського спілкування майбутніх виноробів, визначено методологічні орієнтири дослідження.

Результати аналізу методів навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх виноробів у педагогічній теорії і практиці дали підстави зробити висновок про відсутність належного обґрунтування методологічних основ формування вмінь професійного спілкування англійською мовою майбутніх виноробів та відповідного навчально-методичного забезпечення цього процесу. Такий висновок дав підстави висловити необхідність розробки ефективної методики формування іншомовної комунікативної компетентності у професійному мовленні майбутніх виноробів.

Характеристика ситуацій професійного спілкування фахівців виноробної галузі та специфіка їхньої професійної діяльності, яка має формальний діловий характер і проявляється у веденні ділового листування та монологу-презентації англійською мовою, дали змогу визначити *методику контекстно-інтегрованого навчання* письмового іншомовного діалогічного мовлення та монологу-презентації майбутніх виноробів як методологічну основу вирішення проблем дисертаційного дослідження. Таке положення підтвердилося результатами аналізу етапів обробки вхідної та вихідної іншомовної інформації і способів її використання майбутнім виноробом, а також висновком про комплексність цієї інформації. На основі розглянутих прикладів опрацювання інформації, винороб отримує або відправляє у письмовій формі, а також продукує професійну інформацію у формі монологу-презентації: виробничу, технологічну, комерційну, правову, використовуючи при цьому англійську мову.

Відповідно до визначеної у ході дослідження у руслі контекстно-інтегрованого підходу *загальнометодичної концепції* відбувається інтеграція таких

компонентів: стилевих і функціональних особливостей ділової письмової комунікації та монологу-презентації; ситуацій професійно орієнтованого ділового англомовного письмового спілкування виноробів і ситуацій їхнього професійно орієнтованого монологічного мовлення; професійних якостей і виробничих функцій винороба; тривірневої (макро-, мезо- і мікрорівні) і трьохкомпонентної (комунікативний, інтерактивний і перцептивний компоненти) структури сформованості умінь в англомовному мовленні майбутніх виноробів; міжнародних стандартів і вимог до рівня володіння виноробами іноземною мовою для здійснення ефективної іншомовної професійної діяльності.

Водночас контекстно-інтегроване навчання передбачає позицію активності в навчальній діяльності студента, в якій засвоєння знань відбувається в контексті розв'язання проблемних завдань у типових професійних ситуаціях, які, у свою чергу, забезпечують формування ділових і моральних якостей особистості майбутнього винороба і перетворення навчальної інформації з предмета навчальної у засіб професійної діяльності. При цьому відбувається моделювання предметного і соціокультурного змісту майбутньої професійної діяльності, відтворення їхнього просторово-часового і змістовного контекстів. Одиницею навчання є ситуація, а не певний блок (компонент навчального змісту) інформації.

У процесі дослідження доведено необхідність базування логіки вирішення завдань на основі фундаментальних підходів, які визначають алгоритм і сутність методики навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх виноробів: контекстно-інтегрованого, комунікативного, проблемно-ситуативного і системного. Визначення й обґрунтування цих підходів зумовили необхідність дотримання відповідних *дидактичних* (активності, наочності, науковості, свідомості) та *методичних* (професійно комунікативної значущості, ділової міжкультурної спрямованості, функціональної релевантності, комунікативності, ситуативності, проблемності, врахування спеціальності, взаємодії основних видів мовленнєвої діяльності, інтерактивності, автентичності навчальних матеріалів) принципів навчання.

У другому розділі «**Методика навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх виноробів**» теоретично обґрунтовано та розроблено методику навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх виноробів, реалізація якої відображена у змодельованому процесі навчання, та запропоновано систему вправ як одного з ключових компонентів моделі.

Визначені у процесі дослідження методологічні аспекти методики навчання професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів англійською мовою, аналіз методів навчання, за допомогою яких здійснюється цей процес, вимоги до іншомовної підготовки зазначених фахівців зумовили розробку моделі процесу навчання майбутніх виноробів англомовного професійно орієнтованого спілкування, яка передбачає: з одного боку, спеціалізоване навчання виокремлених у роботі пріоритетних видів мовленнєвої діяльності (ділового письмового листування англійською мовою та англомовного монологу-презентації), а з іншого боку, їх інтегроване навчання. Воно, у свою чергу, передбачає системне поєднання двох моделей нижчого порядку: навчання ділового письмового листування англійською

мовою майбутніх виноробів та англomовного монологу-презентації, які відображають два блоки складових кожної: 1) змістовий (до якого ввійшли цілі навчання, компоненти змісту навчання, характерні для кожного з обраних аспектів навчання) і 2) процесуальний (етапи навчання, методи і засоби, діяльність викладача і студентів).

Розроблена у дисертації модель процесу навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх виноробів визначила специфіку розробки системи вправ (див. рис.1) для навчання зазначених фахівців вмінь ведення ділового листування та монологу-презентації англійською мовою, яка передбачає проходження студентами трьох етапів у ході навчання і виконання ними п'яти підгруп вправ з використанням відповідно визначених прийомів навчання (організація мовних одиниць і їх класифікація; відновлення мовних явищ; стимулювання мовленнєво-мисленнєвої діяльності; ігрового моделювання; інформаційного дисбалансу) і забезпечує успішне формування на високому рівні вмінь професійно орієнтованого англomовного спілкування з метою здійснення ефективної майбутньої професійної діяльності.

Вправи *першої підгрупи орієнтаційно-підготовчого етапу* побудовані на основі тексту листа, що є одним зі зразків листування фахівців у виноробній сфері.

Наведемо *приклад вправи на вибір необхідних мовних одиниць*. Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, закрита, некомунікативна, невмотивована, з повним керуванням, без ігрового компонента, без опори, індивідуальна, домашня, одномовна. Режим контролю: з боку викладача, самоконтроль.

Інструкція: Choose the words which are typical of winemaking process. Then sort them out into parts of speech. Use the dictionary if necessary.

Disappointed, premium, wine, prices, grapes, livelihood, case, winery, maverick, unconventional, ton, reason, equate, relate, Sauv Blanc, suggest, bottle, charge, produce, gross, assume, French oak, taste, label, capsules, expensive, employees, distributor, replanting, retail, profit, sincerely.

Друга підгрупа вправ першого етапу навчання реалізує прийоми відновлення мовних явищ і передбачає виконання студентами некомунікативних вправ закритого типу, тобто навчально-мовленнєвих дій, спрямованих на реконструкцію неповних мовленнєвих зразків або спеціально деформованих текстів листів із ділового листування або монологів-презентацій майбутніх виноробів. Така деформація здійснюється шляхом видалення з тексту певних мовних одиниць чи порушення логічно-сміслового порядку речень у зв'язному тексті, і подання цього матеріалу для виконання вправ: 1) підстановчих; 2) на заповнення пропусків з альтернативою; 3) на доповнення тексту листа чи презентації мовними одиницями (без альтернативи); 4) на перегрупування / реконструкцію частин тексту.

Наведемо *приклад підстановчої вправи*. Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, закрита, некомунікативна, невмотивована, з повним керуванням, без ігрового компонента, з опорою, індивідуальна, домашня, одномовна. Режим контролю: з боку викладача, самоконтроль.

Інструкція: Read the letter. Then close it and read the following letter fragment trying to replace the informal style italicized words with their formal style equivalents.

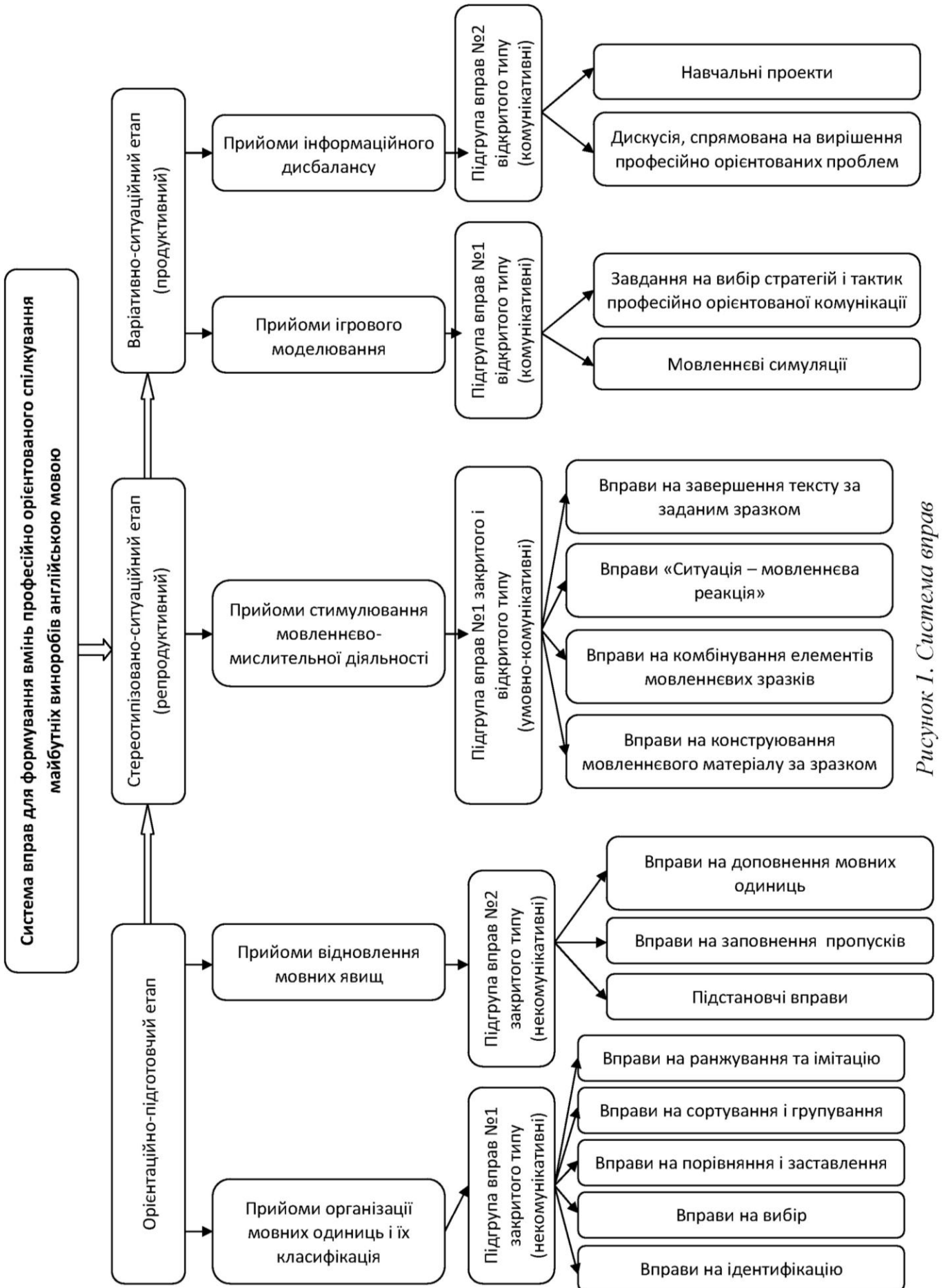

Рисунок 1. Система вправ

Our *common practice* strategy at Pacific Edge is to bring you new, fresh, and exciting *labels* that *add up* your *up to date set* of brands and adds value to your overall *drink* program. If you're a consumer, we *are sure* you will enjoy and taste our products, I think you will be pleasantly surprised.

We *want to have* the possibilities and *think of the future*.

Should you have any questions and / or need any *more* information, please *don't be afraid* to call me direct.

На другому етапі – **стереотипізовано-ситуаційному (репродуктивному)** – здійснюється підготовка студентів до участі у безпосередньому мовленні (діловому писемному чи монологічному презентаційному), до вирішення професійно орієнтованих комунікативних завдань, з якими студентам доведеться справлятися в майбутній іншомовній професійній діяльності. Відповідно, на цьому етапі студентам пропонується виконати вправи, які реалізуються прийомами стимулювання мовленнєво-мисленнєвої діяльності. Сюди відноситься *підгрупа умовно-комунікативних завдань закритого і відкритого типу*. З одного боку, вправи закритого типу підводять студентів до розуміння сутності функціонування мовленнєвих зразків у реальних комунікативних ситуаціях, до відтворення мовленнєвих дій, варіювання, комбінування мовленнєвих зразків, а з іншого – вправи відкритого типу передбачають вирішення проблемних завдань, залучення студентів до їх вирішення, мотивують і програмують подальшу писемну чи монологічну презентаційну взаємодію у студентів у процесі професійного іншомовного мовлення. Окрім цього, тут варто зазначити, що саме на цьому етапі проявляється специфіка писемного професійно орієнтованого мовлення майбутніх виноробів та їх презентаційного монологічного мовлення. До цієї підгрупи вправ віднесено такі типи: 1) вправи на конструювання мовленнєвого матеріалу за зразком; 2) вправи на конструювання елементів мовленнєвого зразка; 3) вправи «ситуація – мовленнєвий намір»; 4) вправи на доповнення тексту листа чи презентації за заданим зразком.

Метою *третьої підгрупи* вправ є активізація мовленнєвих формул, що є основою різних типів ділових листів та презентацій у виноробстві, формування вмінь: 1) виражати комунікативні наміри з використанням адекватних мовних явищ; 2) відбирати, комбінувати, трансформувати мовленнєві формули, граматичні і синтаксичні конструкції у тексті листа чи монологу-презентації; 3) використовувати засоби зв'язності мовлення, логічної організації повідомлення, інформаційного та емоційного впливу на адресата листа чи презентації; 4) відтворювати текст/фрагмент тексту (листа, презентації) певного типу з опорою на зразок.

Наведемо *приклад вправи цієї підгрупи*: на конструювання фрагмента ділового листа /документа, використовуваного у професійному іншомовному спілкуванні виноробів за зразком. Тип вправи: рецептивно-продуктивна, відкрита, умовно-комунікативна, вмотивована, з частковим керуванням, з ігровим рольовим компонентом, з опорою, в малих групах, аудиторна, одномовна. Режим контролю: з боку викладача, самоконтроль.

Інструкція: Read the sample of the winemaking business contract. Imagine you as a wine producer are to set business with a probable distributor of your goods. Make up a contract text on the basis of the given sample.

Третій етап – **варіативно-ситуаційний** (продуктивний) – передбачає виконання студентами двох підгруп природно-комунікативних вправ відкритого типу. Вони мають на меті формування і подальший розвиток творчих умінь ведення ділової переписки та монологу-презентації англійською мовою у майбутніх виноробів: вдосконалення навичок поетапного моделювання функціонально релевантного ділового листа з використанням відповідних мовних (вербальних) і паравербальних (формат, структура тексту листа чи монологу-презентації) засобів, розвиток вміння використання згаданих вище засобів для досягнення мети в професійно орієнтованому іншомовному спілкуванні, формування усвідомлення складності писемної ділової іншомовної взаємодії та психолінгвістичної специфіки монологу-презентації у виноробній сфері і, нарешті, формування вміння продукування ділового листа чи тексту монологу-презентації відповідно до умов реальної (типової) ситуації професійної іншомовної взаємодії за умови відсутності заданого зразка.

Вправи третього етапу реалізують два види прийомів навчання: 1) ігрового моделювання та 2) інформаційного дисбалансу. Перший тип прийомів реалізує в навчальному процесі симулятивне спілкування, зумовлюючи використання мовленнєвих симуляцій, які передбачають переймання студентами інших (професійно релевантних) ролей і, таким чином, реалізацію комунікативних намірів, які, як і сама комунікативна ситуація, є симулятивні (вигадані), що також забезпечує зняття навчальної напруги. Мовленнєві симуляції передбачають використання мови як засобу спілкування, тобто реалізацію мовленнєвих дій різної функціональної спрямованості і стилістичного змісту. Водночас такі завдання не виключають передбачуваність реального комунікативного втілення і мовленнєвого оформлення. Вони формують і розвивають у студентів вміння варіювати форму свого повідомлення, зміст тексту залежно від аналізу й оцінювання умов і ситуації спілкування. До *підгрупи вправ третього етапу* віднесено: 1) мовленнєві симуляції; 2) завдання на аналіз і вибір стратегій і тактик мовленнєвої взаємодії у писемній діловій комунікації майбутніх виноробів та їх монологах-презентаціях англійською мовою.

Наведемо *приклад вправи на аналіз і вибір стратегій і тактик мовленнєвої взаємодії у письмовій діловій комунікації майбутніх виноробів*. Тип вправи: продуктивна, відкрита, комунікативна, вмотивована, з частковим керуванням, з ігровим рольовим компонентом, з опорою, у малих групах, аудиторна, одномовна. Режим контролю: з боку викладача, самоконтроль.

Інструкція: Read an agreement section regulating the pricing policy in winemaking business between two parties. Write a letter to your business partner suggesting the proposal of selling your winery goods according to the regulations in the given contract.

Наведемо *приклад мовленнєвої симуляції*. Тип вправи: продуктивна, відкрита, комунікативна, вмотивована, з частковим керуванням, з ігровим рольовим компонентом, з опорою, у малих групах, аудиторна, одномовна. Режим контролю: з боку викладача, самоконтроль.

Інструкція: Do the tasks in the simulation instructions.

Step 1. Read an article about the origin of grapevine and wine.

Step 2. Sit in circle. One of the students imagines that she / he keeps a microphone. That student is a speaker, a representative of the winery. Contemplate on the winemaking business development since the time of its origin up to the present day. After about a minute pass on the microphone to another winemaking professional. As you do so, others may ask questions about the details of the winemaking business growth and personal experiences.

Step 3. Debriefing the case. Questions for debriefing:

What was unusual about the events described in the article?

How did you feel when you assume yourself being a wine producer of those early times?

Why do you think the winemaking business is so sophisticated nowadays?

Was the development in winemaking a part of business strategy?

What common traditions, beliefs, values and interests influence international tendencies of wine production?

Step 4. Make up a PowerPoint presentation and its script about the development of winemaking business.

Key. Students' own answers and their presentation.

Наведемо *приклад вправи на аналіз і вибір стратегій і тактик мовленнєвої взаємодії у монологіях-презентаціях* англійською мовою майбутніх виноробів. Тип вправи: продуктивна, відкрита, комунікативна, вмотивована, з частковим керуванням, з ігровим рольовим компонентом, з опорою, у малих групах, аудиторна, одномовна. Режим контролю: з боку викладача, самоконтроль.

Інструкція: Read the information suggested on the slides of the presentation and write down the script of the presentation.

Прийоми інформаційного дисбалансу лежать в основі комунікативних вправ на зосередження уваги на мовленнєвому змісті у процесі отримання і передавання інформації в умовах професійно орієнтованої іншомовної взаємодії майбутніх виноробів, оскільки природне як письмове ділове, так і усне презентаційне монологічне мовлення цієї категорії фахівців власне характеризується інформаційним дисбалансом (особливо у ситуаціях ділового листування), тобто спочатку учасники інформаційного обміну володіють лише частиною загального обсягу інформації, а в ході мовленнєвої взаємодії кожен отримує повніший обсяг даних, відомостей, фактажу. Відповідно, прагнення поповнити інформаційні прогалини стає стимулом для ділового листування. У ситуаціях монологічного презентаційного мовлення цей інформаційний дисбаланс є латентним, оскільки мовець-презентатор на момент мовлення не володіє інформацією про інформаційний та фактажний масив слухачів, а тому повинен передбачити можливий брак інформації у слухачів та заповнити його у змісті тексту своєї презентації.

Саме тому до останньої підгрупи вправ віднесено такі, передумовою яких є обговорення точок зору студентів стосовно проблеми й типової комунікативної ситуації і способи її вирішення, а стимулом до мовленнєвої взаємодії є прагнення налаштувати або письмовий діловий контакт, або використання стимуляційних та активізаційних комунікативних прийомів для утримання уваги й інтересу на презентованому у монології об'єкті. Студентам пропонується виконання таких

вправ: 1) дискусія, спрямована на вирішення професійно орієнтованої проблеми з кінцевим мовленнєвим продуктом (листом чи текстом монологу-презентації або його фрагменту); 2) навчальний проект, що передбачає групову взаємодію (2 і більше груп) з кінцевим мовленнєвим продуктом (серією листів чи блоком монологів-презентацій).

Приклад вправ *п'ятої підгрупи*: дискусія, спрямована на вирішення професійно орієнтованої проблеми з кінцевим мовленнєвим продуктом. Тип вправи: продуктивна, відкрита, комунікативна, вмотивована, з мінімальним керуванням, з ігровим рольовим компонентом, без опори, у малих групах, аудиторна, одномовна. Режим контролю: з боку викладача, самоконтроль.

Інструкція: Analyze the presentation slides and discuss on the possibility and necessity of making any changes to the slides (or making up any supplementary presentations) so that they revealed the process of winemaking at your own winery thus attracting attention of investors and customers to your company and wines it produces.

Наведемо *приклад навчального проекту*. Тип вправи: продуктивна, відкрита, комунікативна, вмотивована, з мінімальним керуванням, з ігровим рольовим компонентом, без опори, у малих групах, аудиторна, одномовна. Режим контролю: з боку викладача, самоконтроль.

Інструкція: Write a letter to the lawyer your winery is hiring asking him / her to prepare the set of business documents that will regulate your company cooperation with potential business partners and investors. The lawyer together with his / her office workers has to prepare the necessary documents and send them via email to the company director.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка методики навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх виноробів»** здійснено експериментальну перевірку ефективності й можливості її використання у навчальному процесі за розробленими й відповідним чином обґрунтованими критеріями й показниками рівнів сформованості умінь англomовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів; описано організацію та хід методичного експерименту, а також подано аналіз й інтерпретацію його результатів. У розділі також подано методичні рекомендації щодо ефективного застосування розробленої методики.

У результаті наукового пошуку та вирішення завдань дослідження, а також враховуючи специфіку потреб письмового спілкування професійної іншомовної діяльності майбутніх виноробів та результати аналізу публікацій науковців, до критеріїв оцінювання рівнів сформованості умінь ведення ділового листування віднесено: змістовність та смислову цілісність; структурну цілісність; мовностильову коректність; позамовну стандартизованість, а до критеріїв оцінювання рівнів сформованості умінь монологічного презентаційного мовлення – лексико-синтаксичну насиченість та адекватність; функціональну адекватність мовних, мовленнєвих і позамовних засобів; логіко-інформаційну зв'язність; мовну коректність; ступінь переконання і зацікавленості слухачів. Кожен із цих критеріїв отримав характеристику у дескрипторах з відповідними показниками. У дослідженні також передбачено, що за виконання завдань кожен студент може отримати 36 балів максимально за всіма згаданими критеріями (16 за виконання завдання, що виявляє

рівень сформованості умінь ведення ділового листування англійською мовою, та 20 балів за створення тексту монологу-презентації та його виголошення).

Експериментальне навчання тривало упродовж двох років (вересень 2013 – травень 2015) і проводилося зі студентами другого курсу (двох років навчання) Одеської національної академії харчових технологій. *Неварійованими* умовами навчання були: кількість та склад експериментальних груп (статистично однакові за кількістю учасників та рівнем сформованості умінь професійно орієнтованого спілкування англійською мовою); кількість аудиторних годин та навчального часу для самостійної роботи; тематика, мовний і програмний зміст; зміст початкового та підсумкового зрізів для студентів усіх груп, що брали участь в експерименті; критерії та показники оцінювання рівнів сформованості умінь професійно орієнтованого спілкування англійською мовою у студентів; експериментатор. *Варійованою* умовою навчання визначено авторську методику навчання професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів, в основі якої покладено контекстно-інтегрований підхід з альтернативним використанням мотиваційних симулятивних елементів.

Мета методичного експерименту полягала в перевірці сформульованих гіпотез дослідження (перша полягала в припущенні, що навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх виноробів буде більш ефективним, якщо проводитиметься за розробленою авторською методикою згідно розробленої моделі навчального процесу на основі контекстно-інтегрованого підходу та з використанням мотиваційних симулятивних елементів у ході виконання студентами творчих завдань; друга гіпотеза полягала в тому, що згадане навчання буде більш ефективним, якщо проводитиметься за розробленою методикою, однак без використання мотиваційних симулятивних елементів) за допомогою проведення експериментального навчання за розробленою авторською методикою зі студентами експериментальних пар груп – E1 та E3, E2 та E4 – і зіставлення його результатів з метою визначення найбільш оптимального варіанту методики навчання студентів у процесі вивчення ними дисципліни «Іноземна мова».

У ході методичного експерименту та аналізу й інтерпретації його результатів підтвердилася перша гіпотеза, що дало підстави зробити висновок про більшу ефективність розробленої нами методики у першому варіанті (див. табл. 1 і 2), тобто використання мотиваційних симулятивних елементів у ході навчання підвищує ефективність розробленої авторської методики. Застосування методів математичної статистики довело валідність та надійність отриманих експериментальних даних.

Таблиця 1

Середнє значення показників рівнів сформованості умінь ділового писемного мовлення майбутніх виноробів (післяекспериментальний зріз).

Група	Критерій 1	Критерій 2	Критерій 3	Критерій 4	Середній бал	Середній коефіцієнт навченості
E1	3,4	3,2	3,4	3,4	13,3	0,83
E2	3,1	3,2	3,2	3,2	12,7	0,79
E3	3,3	3,3	3,4	3,4	13,2	0,82
E4	3,2	3,1	3,1	3,1	12,6	0,79
<i>Max</i>	4	4	4	4	16	1

Середнє значення показників рівнів сформованості умінь презентаційного монологічного мовлення майбутніх винаробів (після експериментальний зріз)

Група	Критерій 1	Критерій 2	Критерій 3	Критерій 4	Критерій 5	Середній бал	Середній коефіцієнт навченості
E1	3,4	3,3	3,3	3,2	3,2	16,4	0,82
E2	3,1	3,2	3,2	3,2	3,1	15,8	0,79
E3	3,3	3,4	3,3	3,3	3,2	16,5	0,82
E4	3,2	3,2	3,1	3,2	3,2	15,9	0,79
Max	4	4	4	4	4	20	1

Результати експериментального навчання й аналіз методичної літератури дали змогу сформулювати методичні рекомендації щодо ефективнішої реалізації методики навчання майбутніх винаробів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою.

ВИСНОВКИ

За результатами роботи зроблено такі висновки:

1. У ході дослідження доведено, що успіх у навчанні у значній мірі залежить від конкретної мети навчання, яка у контексті вирішення завдань дисертації передбачає дві групи вмінь: 1) вміння майбутніх винаробів здійснювати успішне англомовне ділове листування; 2) вміння продукувати англійською мовою монолог-презентацію винаробної продукції. Вивчення особливостей професійного іншомовного спілкування майбутніх винаробів дало змогу охарактеризувати його як таке, що має формальний діловий характер і проявляється у веденні ділового листування та монологу-презентації англійською мовою фахівцями винаробної сфери. Характеристика ситуацій професійного спілкування майбутніх винаробів базувалася на аналізі етапів обробки вхідної та вихідної іншомовної інформації і способів її використання майбутнім винаробом, що зумовила висновок про комплексність цієї інформації.

2. Охарактеризована специфіка професійної іншомовної діяльності майбутнього винароба зумовила визначення методики контекстно-інтегрованого навчання письмового іншомовного діалогічного мовлення та монологу-презентації згаданих вище фахівців як методологічної основи вирішення проблеми дисертаційного дослідження. Разом із контекстно-інтегрованим у дослідженні визначено й обґрунтовано комунікативний, проблемно-ситуативний і системний як методологічні підходи до вирішення завдань дослідження. Хід обґрунтування фундаментальних підходів визначив необхідність дотримання відповідних **дидактичних** (активності, наочності, науковості, свідомості) та **методичних** (професійно комунікативної значущості, ділової міжкультурної спрямованості, функціональної релевантності, комунікативності, ситуативності, проблемності, врахування спеціальності, взаємодії основних видів мовленнєвої діяльності, інтерактивності, автентичності навчальних матеріалів) принципів навчання. Виділені підходи і принципи навчання професійного спілкування дали змогу конкретизувати мету навчання іншомовного спілкування винаробів таким чином: формування мовних навичок і комунікативних умінь писемного ділового

листування та усного монологу-презентації як засобу встановлення ефективного ділового контакту у сфері професійної іншомовної комунікації виноробів.

3. Необхідність визначення рівнів сформованості зазначених вище умінь зумовила розробку критеріїв і показників їх діагностики. Таким чином, до критеріїв оцінювання рівнів сформованості умінь ведення ділового листування віднесено: змістовність та смислову цілісність; структурну цілісність; мовностильову коректність; позамовну стандартизованість, а до критеріїв оцінювання рівнів сформованості умінь монологічного презентаційного мовлення віднесено: лексико-синтаксичну насиченість та адекватність; функціональну адекватність мовних, мовленнєвих і позамовних засобів; логіко-інформаційну зв'язність; мовну коректність; ступінь переконання і зацікавленості слухачів. Кожен із вище згаданих критеріїв отримав характеристику через дескриптори з відповідними показниками.

4. Визначені у процесі дослідження методологічні передумови обґрунтування методики навчання іншомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів, аналіз різних методів навчання, за допомогою яких здійснюється цей процес, вимоги до іншомовної підготовки майбутніх виноробів зумовили розробку моделі процесу навчання зазначеної категорії фахівців іншомовного професійно орієнтованого спілкування, яка передбачає системне поєднання двох моделей нижчого порядку: навчання ділового письмового листування англійською мовою майбутніх виноробів та англійського монологу-презентації, які відображають два блоки складових кожної: 1) змістовий (до якого ввійшли навчальні цілі, компоненти змісту навчання) і 2) процесуальний (етапи навчання, методи і засоби, діяльність викладача і студентів).

5. Реалізація розробленої моделі навчального процесу передбачає виконання студентами системи вправ, яку створено на основі принципів: чіткості структури (три етапи навчання: орієнтовно-підготовчий, стереотипізовано-ситуаційний або репродуктивний, варіативно-ситуаційний або продуктивний); ситуаційності (формування вмінь базується на основі комунікативної ситуації), що забезпечує реалізацію комунікативного та ситуаційного підходів до навчання; використання автентичних матеріалів (усі вправи у системі розроблені на базі реальних взірців ділової переписки та презентаційного мовлення виноробів); професійної орієнтованості усіх вправ, що забезпечує реалізацію контекстно-інтегрованого підходу, який виділено в якості фундаментального в нашому дослідженні; врахування сформованого рівня мовленнєвих умінь студентів.

6. На орієнтаційно-підготовчому етапі реалізації системи вправ здійснюється презентація нового мовного матеріалу і виконання вправ закритого типу, тобто вправ на: 1) ідентифікацію; 2) вибір певного мовного явища; 3) порівняння мовних явищ, досить часто з використанням рідної та іноземної мов; 4) зіставлення; 5) сортування; 6) групування; 7) ранжування; 8) імітацію. Інша підгрупа вправ першого етапу навчання реалізує прийоми відновлення мовних явищ і передбачає виконання студентами некомунікативних вправ закритого типу: 1) підстановчих; 2) вправи на заповнення пропусків з альтернативою; 3) вправи на доповнення тексту листа чи презентації певними мовними одиницями (без альтернативи); 4) вправи на перегрупування / реконструкцію частин тексту. На стереотипізовано-ситуаційному етапі здійснюється підготовка студентів до

вирішення професійно орієнтованих комунікативних завдань через виконання підгрупи умовно-комунікативних завдань закритого і відкритого типу: 1) вправи на конструювання мовленнєвого матеріалу за зразком; 2) вправи на конструювання елементів мовленнєвого зразка; 3) вправи «ситуація – мовленнєвий намір»; 4) вправи на доповнення тексту листа чи презентації за заданим зразком. Третій етап – варіативно-ситуаційний (продуктивний) – передбачає виконання студентами двох підгруп природно-комунікативних вправ. До першої підгрупи віднесено мовленнєві симуляції та завдання на аналіз і вибір стратегій і тактик мовленнєвої взаємодії у писемній діловій комунікації майбутніх виноробів та їх монологів-презентацій англійською мовою. До другої підгрупи – дискусію, спрямовану на вирішення професійно орієнтованої проблеми з кінцевим мовленнєвим продуктом і навчальний проект, що передбачає групову взаємодію (2 і більше груп) з кінцевим мовленнєвим продуктом (серією листів чи блоком монологів-презентацій).

7. Ефективність запропонованої методики навчання професійно орієнтованого спілкування англійською мовою майбутніх виноробів доведено шляхом проведення базового, природнього, відкритого методичного експерименту. Достовірність отриманих результатів підтверджено за допомогою методів математичної статистики. На основі аналізу теоретичного матеріалу та результатів експериментального навчання сформульовано та укладено методичні рекомендації щодо ефективнішої реалізації методики навчання майбутніх виноробів професійно орієнтованого спілкування англійською мовою та підготовлено навчально-методичний посібник «English for Winemakers».

Перспективу подальших наукових пошуків становить дослідження методичних заходів для формування комунікативної компетентності майбутніх виноробів у діалогічному мовленні, а також визначення мовного та мовленнєвого мінімуму для реалізації цієї мети.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

I. Статті у наукових фахових виданнях, затверджених МОН України:

1. Маслова С. Я. Контекстно-інтегрований метод у формуванні вмій професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх виноробів / С. Я. Маслова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Серія: Педагогіка; за ред. Г. Терещука. – Тернопіль : ТНПУ імені Володимира Гнатюка. – 2015. – № 2. – С. 97-102.

2. Маслова С. Я. Модель процесу навчання майбутніх виноробів ведення ділового листування англійською мовою / С. Я. Маслова // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. – Серія: Педагогіка та психологія; за ред. І. Руснак. – Чернівці: ЧНУ імені Юрія Федьковича. – 2015. – Вип. 742. – С. 111-121.

3. Маслова С. Я. Проблемно-ситуативний підхід до навчання майбутніх виноробів іншомовного писемного діалогічного та усного презентаційного мовлення / С. Я. Маслова // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; за ред. М. Мартинюка. – Умань: УДПУ імені Павла Тичини. – 2015. – Вип. 2, Ч. 2. – С.283-292.

4. Маслова С. Я. Лінгвостилістичні та психолінгвістичні особливості монологу-презентації студентів виноробів / С. Я. Маслова // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – Серія: Педагогіка; за ред. О. В. Діденко. – Хмельницький: НАДПС імені Богдана Хмельницького. – 2016. – Вип.1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_1_4.

II. Статті у зарубіжних виданнях:

5. Маслова С. Я. Лингвистические и структурные особенности деловой письменной переписки будущих виноделов на английском языке / С. Я. Маслова // Электронный научный журнал «APRIORI». – Серия: гуманитарные науки; ред. В. В. Шевцов. – Краснодар. – 2016. – № 2. – Режим доступу: <http://apriori-journal.ru/journal-gumanitarnie-nauki/id/1142>.

6. Maslova S. Analysis of the methods of forming skills of professionally oriented communication in foreign language in pedagogical theory and practice / S. Maslova // Nauczyciel i uczeń w przestrzeni kreatywnych działań.– Warszawa: Libron, 2015. – S.133-143.

III. Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації, і тези науково-практичних конференцій:

7. Маслова С. Я. Аналіз практичних розробок у підручниках англійської мови для формування професійної компетенції майбутніх виноробів / С. Я. Маслова // Мова. Наука. Культура : Збірник наукових праць за матеріалами міждисциплінарної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка (10 червня 2015 року, м. Харків, Україна). – Харків, 2015. – С. 488- 497.

8. Маслова С. Я. Дидактичні принципи навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх виноробів / С. Я. Маслова // Іншомовна освіта у вищій технічній школі: методи, підходи, технології: Матеріали V міжнар. наук.-метод. конф. (30 жовтня 2015 року Київ, Україна): Тези доповідей. – Київ, 2015. – С. 88-90.

IV. Методичні видання:

9. Маслова С. Я. Методические указания к практическим занятиям по курсу «Иностранный язык» (английский язык) для студентов, обучающихся по учебному плану бакалавров специальности 6.091711 дневной формы обучения / И. С. Михайлова, В. В. Рубцова, З. Б. Осипова, С. Я. Маслова. – Одесса: ОНАПТ, 2005. – 80 с.

10. Маслова С. Я. Методичні вказівки до практичних занять з курсу «Іноземна мова» (англійська мова) (I частина) для студентів, які навчаються за учбовим планом бакалаврів спеціальності 7.050201 денної форми навчання / Л. Б. Зукіна, І. С. Михайлова, С. Я. Маслова. – Одеса: ОНАХТ, 2006. – 47 с.

11. Маслова С. Я. Методичні вказівки до практичних занять з курсу «Іноземна мова» (англійська мова) (II частина) для студентів підготовки 6.030601 денної форми навчання / Л. Б. Зукіна, І. С. Михайлова, С. Я. Маслова. – Одеса: ОНАХТ, 2012. – 52 с.

12. Маслова С. Я. Методичні вказівки до практичних занять з курсу «Іноземна мова» (англійська мова) для студентів напряму підготовки 6.051701 «Харчові

технології та інженерія» денної форми навчання / Л. Б. Зукіна, І. С. Михайлова, С. Я. Маслова. – Одеса : ОНАХТ, 2013. – 39 с.

13. Маслова С. Я. Методичні вказівки до виконання практичних занять з курсу «Іноземна мова» (англійська мова) для студентів професійного напрямку 6.051701 денної форми навчання / Л. Б. Зукіна, Л. Л. Карпинська, Л. І. Парфиненко, Л. П. Харкалюк, С. Я. Маслова. – Одеса: ОНАХТ, 2015. – 55 с.

14. Маслова С. Я. Англійська мова для виноробів / Л.І.Морська, С.Я.Маслова. – Одеса: ОНАХТ, 2015. – 57 с.

АНОТАЦІЯ

Маслова С. Я. Методика навчання англомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів на засадах контекстно-інтегрованого підходу. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (германські мови). – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2016.

Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню, практичному розробленню та експериментальній перевірці методики навчання англомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів на засадах контекстно-інтегрованого підходу.

У роботі схарактеризовано особливості професійної іншомовної діяльності фахівців виноробної галузі і відповідно структуровано зміст навчання майбутніх виноробів для формування в них професійної англомовної комунікативної компетентності. Визначено й схарактеризовано сутність умінь ведення ділового письмового листування та монологу-презентації англійською мовою як основи англомовної комунікативної компетентності майбутніх виноробів. У дисертації обґрунтовано основні методологічні підходи і принципи навчання як концептуальну основу методики навчання англомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів. Розроблено модель процесу навчання англомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів на засадах контекстно-інтегрованого підходу та відповідну їй систему вправ. Експериментально перевірено ефективність авторської методики та розроблено методичні рекомендації щодо навчання англомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх виноробів на засадах контекстно-інтегрованого підходу.

Ключові слова: контекстно-інтегрований підхід, система вправ, майбутні винороби, модель процесу навчання, вміння ділового письмового листування, монолог-презентація, професійно орієнтоване спілкування.

АННОТАЦИЯ

Маслова С. Я. Методика обучения англоязычного профессионально ориентированного общения будущих виноделов на основании контекстно-интегрированного подхода. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Министерство образования и науки Украины. – Киев, 2016.

Диссертация посвящена теоретическому обоснованию, практической разработке и экспериментальной проверке методики обучения англоязычного профессионально ориентированного общения будущих виноделов на основании контекстно-интегрированного подхода.

В работе охарактеризованы особенности профессиональной иноязычной деятельности специалистов винодельческой отрасли и соответственно структурировано содержание обучения будущих виноделов для формирования у них профессиональной англоязычной коммуникативной компетентности. Определена и охарактеризована сущность умений ведения деловой письменной переписки и монолога-презентации на английском языке как основы англоязычной коммуникативной компетентности будущих виноделов. В диссертации обосновано ключевые методологические подходы и принципы обучения как концептуальную основу методики обучения англоязычного профессионально ориентированного общения будущих виноделов. Разработано модель процесса обучения англоязычного профессионально ориентированного общения будущих виноделов на основании контекстно-интегрированного подхода и соответствующую ей систему упражнений. Экспериментально проверена эффективность авторской методики и разработаны методические рекомендации для обучения англоязычного профессионально ориентированного общения будущих виноделов на основании контекстно-интегрированного подхода.

Ключевые слова: контекстно-интегрированный подход, система упражнений, будущие виноделы, модель процесса обучения, умения деловой письменной переписки, монолог-презентация, профессионально ориентированное общение.

ABSTRACT

Maslova S. Ya. Methods of teaching professionally oriented English communication skills to future winemakers on the basis of context-integrated approach. – Manuscript.

A thesis presented for a Ph. D. (Candidate Degree) in Pedagogical Studies. Research specialization 13.00.02 – Theory and Methodology of Teaching (Germanic Languages). – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2016.

The thesis deals with the problem of theoretical grounding, practical development and experimental verification of methods applied to teaching of future winemakers professionally oriented communication skills in English on the basis of context-integrated approach. Theoretical preconditions of teaching professionally oriented English communication skills to future winemakers on the basis of context-integrated approach have been researched. Professionally oriented communication in English of winemakers is seen as the one which is of formal character and is mainly manifested in business letter-writing and monologue presentations. The analysis of professional communicative activity of winemakers resulted in defining the methods of context-integrated teaching of business writing skills and the skills of presenting wine making production in the form of a monologue speech to future winemakers as the conceptual grounding for accomplishing the research goals. Together with the context-integrated approach, the communicative, problem-situational and systemic approaches have been defined as the methodological basis for the dissertation.

The criteria and descriptors for the diagnostic procedures to assess the level of professionally oriented English communication skills formation in future winemakers have been grounded. The criteria to define the level of business letter-writing skills formation are: content and sense integrity; structure integrity; linguo-stylistic accuracy; extralinguistic standardization. Lexical and syntactic consistency and adequacy, functional appropriateness of linguistic, speech and extralinguistic means, logical and informational coherence, language accuracy, the degree of persuasiveness and interest holding in listeners have been grounded as the criteria to assess the level of monologue-presenting skills.

The model of teaching future winemakers professionally oriented English communication skills on the basis of context-integrated approach has been grounded and developed. It presupposes the interaction of its constituent components: the content component (consisting of the purpose and content of teaching) and the procedural component (which includes the stages of teaching, the set of teaching techniques and learning activities of the students, learning and teaching tools and the assessment of the teaching process results).

The system of exercises to realize the developed model of teaching has been created. It implies the accomplishment of certain groups of exercises according to the stages of teaching and learning. The basic principles of the exercise system creation have been the following: precision of skill development (teaching and learning stages), situational organization of the learning material, professional orientation of the exercises, and leveled approach to teaching. The first stage – orienting and preparation – implies the following exercises: the first subgroup which requires the skills to identify, choose, compare, sort, group, rank the language items, as well as the imitation exercises; the second subgroup includes substitution drills, fill in the gap drills, completion, transformation and reconstruction drills. The stereotypical-situational stage requires the following exercises to be done by the students: speech production on the basis of the given example, production of the speech pattern components, «situation – speech intention» exercises, text completion exercises. The third stage – variation-situational – implies the following exercises: the first subgroup includes speech simulations and the tasks to analyze and choose the strategies and tactics of communication in wine making business; the second subgroup engages students in a discussion meant to solve a professionally oriented communicative problem, as well as the educational project which requires group interaction and the final communicative product (a set of business letters or a block of monologue presentations).

The effectiveness of the suggested methods has been tested by means of the natural, vertical-horizontal, open methodological experiment. The validity of the achieved results, the reliability and the objectivity of the empirical data has been tested with the help of the mathematical statistic methods. The experiment revealed that the students who were given the tasks containing the simulation of their future professional activity showed better results in learning in comparison to the students whose tasks did not contain such element.

On the basis of the theoretical research and the results of the experimental teaching the methodical guidelines for teachers on teaching professionally oriented English communicative skills to future winemakers have been grounded and worked out. The textbook «English for Winemakers» for the students majoring in wine making has been compiled.

Key words: context-integrated approach, the system of exercises, future winemakers, the model of teaching process, the skills of business letter writing, monologue presentation, professionally oriented communication.